

Asia: VM053:00/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK kiittää lausuntopyynnöstä ja lausuu asiasta seuraavaa. Uusi laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä on laaja esitys, joka vaikuttaa huolellisesti valmistellulta. Kokonaisuus toimeenpanisi useaa eri EU-säädöstä, ja esitys sisältää lain kokonaisuudistuksen lisäksi muutoksia 14 eri lakiin.

Kansallisissa riskiarvioissa (osittaispäivitys 2023) on tuotu esiin esimerkiksi tietojenvaihtoon ja tilastointiin liittyviä haasteita sekä virtuaalivaluuttojen yleistynyttä käyttöä suurimpina ongelmina. Esityksissä eri lakeihin lisättäisiin kryptovaluuttojen ja tietojenvaihdon asemaa selkeyttäviä säännöksiä. Lisäksi taustalla vaikuttavat EU-säädökset pyrkivät yhtenäistämään toimintatapoja, jolloin myös ylikansallisen tiedonvaihdon sekä yhteisten standardien ja analyysitoimintojen voi odottaa parantuvan. Arvioimme esityksen parannukseksi nykytilaan verrattuna.

Kokonaisuus on tosin niin laaja, että sääntelyn tehokkuutta tai kokonaisuuden toimintaa on vaikea ennalta arvioida. Tämän vuoksi jälkikäteisarviointi ja säännölliset riskiarviot ovat tärkeitä. Ylipäätään kyseisissä rikollisuuden muodoissa valvonnan tulisi olla ajassa kehittyvää, koska rikollisilla on huomattavat kannusteet kehittää jatkuvasti uusia keinoja valvonnan kiertämiseksi.

SAK kuitenkin toteaa, että lainsäädäntöuudistuksen lisäksi rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisessä kansallisissa riskiarvioissa on suurimmaksi pullonkaulaksi tunnistettu viranomaisten erittäin niukat resurssit. Kyse on paitsi henkilöstön määrästä, myös rahoituksesta esimerkiksi tietotekniikan ylläpitoon.

Kuten esityksellä todetaan, Suomessa rahanpesun vuotuiseksi volyymiksi on arvioitu 5,3–13,4 miljardia euroa. Lisäksi rikollinen toiminta voi muodostaa riskejä koko rahoitusjärjestelmän vakaudelle. Koska panokset ovat kuvastusti suuria, valvonnan lisäresursoimisella on huomattava kustannustehokkuuden potentiaali. Samalla kyse on myös luottamuksesta ja oikeudenmukaisuudesta, koska esimerkiksi rahanpesu (ja harmaa talous) siirtää verotuksen painetta rikollisesta toiminnasta rehellisille tahoille. Lisäksi rikollinen toiminta heikentää kansantaloudessa resurssien allokaatiota, kuten esitykselläkin tunnistetaan.

Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen ehkäisemiseen osallistuu myös monia eri viranomaistahoja ja myös muita sidosryhmiä. Eri vastuiden ja roolien hajautuneisuutta voi olla tulevaisuudessa tarpeen arvioida valvonnan tehokkuuden näkökulmasta. Myös riippumattomien järjestöjen ja journalistien mahdollisuudet talousrikosten tutkimisessa pitää turvata mahdollisimman laajoina. Erityisesti edunsaajarekisterin tietoihin pääsyn tulisi olla laaja, tietojen hakemisen ehtojen tulee olla väljät ja rekisteritietojen maksujen pitää olla matalalla tasolla, jotta talousrikollisuuden tutkimukselle ei muodostu esteitä.

Latvatalo Eveliina

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry - Yhteiskuntapolitiikka-
osasto ekonomisti Tatu Knuutila